

Zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych poza instalacjami i urządzeniami

Zagospodarowanie osadów ściekowych, tak jak każdego innego rodzaju odpadów, powinno być prowadzone w zgodzie z ogólnymi zasadami gospodarki odpadami, w tym w szczególności w zgodzie z unijną hierarchią postępowania z odpadami (art. 17 i 18 Ustawy z 14 grudnia 2012 r. o odpadach – DzU z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.). Dopuszczalne są jednak pewne wyjątki.

Ogólnie rzecz ujmując, przy zagospodarowaniu osadów ściekowych mogą być stosowane wszelkie metody o charakterze odzysku, w tym recyklingu albo unieszkodliwiania, zgodne z wymaganiami ustawy, czyli przede wszystkim bezpieczne dla ludzi i środowiska (art. 16 ustawy o odpadach). Artykuł 30 ust. 1 ustawy o odpadach zakłada także przetwarzanie odpadów poza instalacjami lub urządzeniami, dopuszczając jednak od tej zasady pewne wyjątki. Zgodnie bowiem z przepisem ust. 2 tego artykułu, dopuszczalny jest odzysk poza instalacjami lub urządzeniami w kilku wymienionych w przepisie przypadkach:

- 1) odzysk w procesie odzysku R10, o którym mowa w załączniku nr 1 do ustawy, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie ust. 4,
- 2) odzysk rodzajów odpadów wymienionych w przepisach wydanych na podstawie ust. 5, prowadzony zgodnie z warunkami określonymi w tych przepisach, w procesach odzysku R3, R5, R11 i R12, o których mowa w załączniku nr 1 do ustawy,
- 3) jeśli chodzi o osoby fizyczne prowadzące kompostowanie na potrzeby własne.

Przepisy te mają charakter ogólnych warunków wykorzystywania odpadów poza instalacjami i urządzeniami.

Pod określonymi warunkami

Patrząc z tego punktu widzenia, należałoby zauważyć, że osady ściekowe są najczęściej wykorzystywane na gruncie, dla dość różnych celów, a więc właśnie poza instalacjami i urządzeniami. Przepisy wykonawcze do ustawy o odpadach dopuściły wobec osadów takie stosowanie w ramach trzech różnych typów odzysku, warunki prowadzenia wskazanych typów działań ustalają akty wykonawcze do ustawy o odpadach. Generalnie jednak stosowanie we wskazanych procesach komunalnych osadów ściekowych jest dopuszczone przede wszystkim pod warunkiem przestrzegania wymagań ustalonych w art. 96 ustawy o odpadach. Wymagania te będą analizowane w następnym miesiącu.

Ogólne warunki ustalają przede wszystkim przepisy Rozporządzenia Ministra Środowiska z 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami (DzU z 2015 r. poz. 796), wydanego w oparciu o delegację z art. 30 ust. 5 ustawy o odpadach. Aktem tym wprowadzono szereg zwolnień odnoszących się do wskazanych rodzajów odpadów, dopuszczonych do stosowania w określonych procesach odzysku bądź recyklingu. Odpady o kodzie 19 08 05 zostały dopuszczone do stosowania w procesach R3 i R5. W rozumieniu załącznika nr 1 do ustawy o odpadach proces

R3 to „recykling lub odzysk substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania)”; obejmuje ten proces również zgazowanie i pirolizę z wykorzystaniem tych składników jako odczynników chemicznych. Z kolei proces R5 to „recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych”; proces ten obejmuje także oczyszczanie gruntu prowadzące do odzysku gruntu i recykling nieorganicznych materiałów budowlanych.

Stosowanie osadów we wskazanych procesach jest dopuszczalne w ściśle określonym celu, czyli dla prowadzenia rekultywacji biologicznej zamkniętych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych i zwalowisk skał płonnych pochodzących z górnictwa węgla kamiennego lub ich części (wykonanie tak zwanej okrywy rekultywacyjnej). Założono, że grubość warstwy stosowanych odpadów powinna być uzależniona od planowanych obsiewów lub nasadzeń. Głównym warunkiem jest prowadzenie tych działań z uwzględnieniem przepisów art. 96 ustawy o odpadach. Dodatkowo rozporządzenie zakłada, że odpady o kodach 10 01 01, 10 01 02, 10 01 15 i 10 01 80 przed wykorzystaniem powinny zostać wymieszane w proporcji 1:1 z odwodnionymi osadami ściekowymi i następnie należy je stosować w postaci warstwy o grubości maksymalnie 1 m

w przypadku nasadzeń niskich lub 2 m w przypadku nasadzeń drzewiastych.

Proces R10

Odrębna regulacja dotyczy stosowania osadów ściekowych w procesie R10. W rozumieniu załącznika nr 1 do ustawy o odpadach proces R10 to „obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska”. Wydane na podstawie delegacji z art. 30 ust. 4 ustawy o odpadach rozporządzenie wykonawcze odnoszące się do procesu R10, czyli Rozporządzenie Ministra Środowiska z 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10 (DzU z 2015 r. poz. 132), dopuściło stosowanie w tymże procesie odpadów o kodzie 19 08 05 (czyli komunalnych osadów ściekowych), pod kilkoma warunkami, które mają być spełnione łącznie. Są one następujące:

- 1) będą spełniane wymagania przewidziane dla komunalnych osadów ściekowych, określone w przepisach ustawy o odpadach (chodzi w szczególności o przepisy zawarte w rozdziale 4 działu VII) i w przepisach wydanych na podstawie art. 96 ust. 13 tej ustawy (Rozporządzenie Ministra Środowiska z 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych – DzU z 2015 r. poz. 257),
- 2) odpady będą stosowane w taki sposób i w takiej ilości, aby ich stosowanie nie spowodowało pogorszenia jakości

gleby, ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych nawet przy długotrwałym stosowaniu, w szczególności nie spowodowało szkody w środowisku w rozumieniu przepisów Ustawy z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (DzU z 2014 r. poz. 1789, z późn. zm.),

3) wytwórca odpadów będzie dysponował (czyli musi spełnić warunek przed rozpoczęciem stosowania osadów) wynikami badań potwierdzającymi jakość odpadów i jakość gleb, na których odpady mają być stosowane, wykonanych przez tzw. akredytowane laboratorium. Sformułowanie odnosi się do laboratorium, którego dotyczy art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a Ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (DzU z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.); w sumie chodzi tu o akredytowane laboratorium w rozumieniu Ustawy z 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (DzU z 2014 r. poz. 1645, z późn. zm.) lub certyfikowaną jednostkę badawczą, o której mowa w art. 16 ust. 1 Ustawy z 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (DzU z 2015 r. poz. 1203), przy czym jednostki te muszą posiadać odpowiednio akredytację albo certyfikację w zakresie badań, których wykonywanie zostało im zlecone.

Pewnej uwagi wymaga tu warunek ustalony w punkcie 2, w szczególności w zakresie odwołującym się do przepisów ustawy ozkodach. Konstrukcję tego

warunku można ująć w sposób następujący – stosowanie osadów ściekowych w procesie R10 nie może powodować pogorszenia stanu jakościowego wskazanych elementów środowiska, w szczególności zaś nie może powodować szkody w środowisku. Spowodowanie szkody jest więc w tej konstrukcji kwalifikowanym naruszeniem zakazu, natomiast niespowodowanie szkody nie oznacza, że warunek został spełniony, możliwe jest pogorszenie stanu jakościowego, niebędące szkodą w środowisku. Szkada w środowisku, do której odwołuje się analizowany warunek, może mieć postać każdej szkody w środowisku w rozumieniu ustawy ozkodach, oczywiście, w szczególności szkody w wodach bądź w powierzchni ziemi; absolutnie nie można jednak także wykluczyć szkody w gatunkach bądź siedliskach chronionych.

Szkoda w środowisku

Dla porządku warto byłoby tu przypomnieć definicję wspomnianego pojęcia „szkada w środowisku”, zauważając równocześnie, że ocena wystąpienia szkody wymaga odwoływania się do przepisów szeregu ustaw, określających wymagania jakościowe dla poszczególnych elementów środowiska. Według art. 6 pkt 11 ustawy ozkodach, szkoda w środowisku to „negatywna, mierzalna zmiana stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, oceniona w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska:

- a) w gatunkach chronionych lub chronionych siedliskach przyrodniczych, mającą znaczący negatywny wpływ na osiągnięcie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony tych gatunków lub siedlisk przyrodniczych, z tym że szkoda w gatunkach chronionych lub chronionych siedliskach przyrodniczych nie obejmuje uprzednio zidentyfikowanego negatywnego wpływu, wynikającego z działania podmiotu korzystającego ze środowiska zgodnie z:

- ▶ decyzją, o której mowa w art. 34 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. DzU z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.), lub

- ▶ decyzją, o której mowa w art. 56 tejże ustawy, lub
- ▶ zatwierdzonym planem urządzenia lasu, dla którego przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko, o której mowa w art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (DzU z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.), lub
- ▶ decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach, o której mowa w art. 71 ust. 1 ustawy z 2008 r. o udostępnianiu informacji..., lub
- ▶ postanowieniami, o których mowa w art. 90 ust. 1 i art. 98 ust. 1 ustawy z 2008 r. o udostępnianiu informacji...;
- b) w wodach, mającą znaczący negatywny wpływ na potencjał ekologiczny, stan ekologiczny, chemiczny lub ilościowy wód,
- c) w powierzchni ziemi, przez co rozumie się zanieczyszczenie gleby lub ziemi, w tym w szczególności zanieczyszczenie mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi”.

Podmiot korzystający ze środowiska

Odwołanie do przepisów ustawy o szkodach, w kontekście odpowiedzialności za zanieczyszczenie powierzchni ziemi, wprowadza jednak także ograniczenie podmiotowe zakresu tej odpowiedzialności. W konstrukcjach ustawy o szkodach zakłada się bowiem, że ze „szkodą w środowisku” mamy do czynienia, co do zasady, wówczas, gdy została spowodowana działalnością „podmiotu korzystającego ze środowiska” (art. 2 ustawy o szkodach), przy czym definicja „podmiotu korzystającego” zawarta jest w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 3 pkt 20). Definicja została wprawdzie zmodyfikowana nowelizacją z 2014 r., jednak zmiana nie dotyczy wątpliwości, którą tu należy podnieść – pojęcie „podmiot korzystający ze środowiska”, poza pewnymi wyjątkami, nie obejmuje osób fizycznych. W konsekwencji zanieczyszczenie powierzchni ziemi spowodowane działaniem osoby fizycznej, niemającej statusu „podmiotu

korzystającego”, pozostaje poza zakresem zainteresowania którejkolwiek z ustaw co do ustanowienia obowiązku usunięcia zanieczyszczenia czy jego skutków, w grę mogą wchodzić tylko przepisy z zakresu odpowiedzialności cywilnej. Dla stosowania osadów w procesie R10 może to jednak mieć o tyle małe znaczenie, że osoba w ten sposób wykorzystująca osady powinna uzyskać zezwolenie na przetwarzanie odpadów i w takiej sytuacji jest w rozumieniu definicji „podmiotem korzystającym ze środowiska”. Z obowiązku uzyskania zezwolenia, w związku z wykorzystywaniem osadów, zwolniona jest tylko osoba władająca powierzchnią ziemi, na której są stosowane komunalne osady ściekowe w celach, o których mowa w art. 96 ust. 1 pkt. 1-3 ustawy o odpadach (art. 45 ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach).

prof. dr hab. Marek Górski

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Łódzki

Uniwersytet Szczeciński

METEC Sp. z o.o.

METEC SP. Z O.O.

14-140 MIŁOMŁYN

tel. 00 48 / (0) 89 647 34 00

UL. OSTRÓDZKA 3

fax 00 48 / (0) 89 647 30 49

FATBOXX

tluszcze posmażalnicze, oleje,
odpady pokonsumpcyjnych i poubojowe

UN-BOXX

odpady niebezpieczne - czyściwo,
substancje łatwopalne, oleje, spoiwa, granulaty

www.metec.pl
info@metec.pl